

OUDER WESTLAND

In deze rubriek wordt teruggeblikt op een historische periode of gebeurtenis in Westland.

Al direct na de bezetting in 1940 wilden de Duitsers Nederland snel nazificeren, vooral van onderop via het lokale bestuur, politiekorpsen en NSB'ers. Maassluis was daarvoor een perfecte proeftuin en werd ineens ook het decor van Berlijnse ideologische partijruzies.

▲ Foute politieagenten in Maassluis doen in mei 1945 onder toezicht van leden van de Binnenlandse Strijdkrachten vernederende klusjes. PRIVÉFOTO

▲ Schrijver Maarten van Buuren. FOTO CHRIS VAN HOUTS

Maassluis als klein Berlijn

Rien van den Anker

Van het boek *De nazificatie van Maassluis* kun je een film maken, ook een musical, alle benodigde ingrediënten liggen voor het grijpen. Een doodgeschoten burgemeester, zijn overspelige vrouw, een uiterst sadistische politiecommissaris en een spectaculaire overval op het bonkaartenbureau. En dan was er nog de geflipte verrader die er niet voor terugdeinsde zijn eigen vrouw en stiefzoon aan te geven. Het verhaal van *Soldaat van Oranje* wordt bijna een saai drama.

'Maassluis' werd geen film of gezongen toneelstuk, wel een boek. Of eigenlijk twee, een samensmelting van een historisch geschrift en een streekroman. Afstandelijk, maar ook betrokken, opgetekend door Maarten van Buuren. Een geboren en getogen, alweer decennia geleden vertrokken, maar nog steeds, Maassluizenaar. Het boek mixt lokaal en globaal: wat in Maassluis passeerde, gebeurde ook elders, in Nederland en in het Derde Rijk. Alles had te maken met de nazificatie van de bezette gebieden.

Al direct na de bezetting in 1940 wilden de Duitsers Nederland snel nazificeren. Over het hoe was er een felle ideologische partijstrijd tot in de hoogste regionen van het nationaal-socialisme. Betekende dat die veroverde gebieden vazalstaten met enige onafhankelijkheid moesten worden of totaal geannexeerde provincies van het Groot-Germaanse Rijk? De door Hitler hier aangestelde rijkscommissaris Seyss-Inquart

wilde het eerste, Hanns Rauter, de hoogste SS'er in Nederland, het tweede. De geschillen liepen door tot Berlijn, de Führer steunde de rijkscommissaris, SS-baas Himmler zijn vazal Rauter. Maassluis was in dit plaatje ineens een perfecte proeftuin, beide stromingen waren daar ruim aanwezig en het havenstadje werd daardoor ook decor van Berlijnse ideologische partijruzies. Maassluis als klein Berlijn.

Ongeschied

Rauter nam alle middelen te baat om zijn zin door te drijven. Hij zorgde ervoor dat vóór de oorlog uitgeraande, gefrustreerde agenten verplicht bij niet meewerkende politiekorpsen kwamen, waar ze werden bevorderd, soms tot politiecommissaris. Velen waren eerder op non-actief gesteld vanwege lichamelijke of psychische gebreken of omdat ze to-

taal ongeschikt waren. Deze 'omhoog gevallen kneuzen' gingen vol wrok en gretig op jacht naar Joden, onderduikers en verzetsmensen.

Een van hen, Filip Casper, was een Deventer psychopaat die in Maassluis belandde, er commissaris werd en bijna twee jaar een soort totalitair regime uitvoerde. Die niet eens bevelen afwachtte, maar qua Joden en onderduikers vaak op eigen initiatief op jacht ging. Hij was overigens niet de enige, er waren er meer. Bijzonder is dat zelfs de Duitsers na enige tijd ontdekten welke gekken ze 'voor het vuile werk' hadden aangesteld. Een aantal werd na excessen opgepakt en lang gestraft.

De tweestrijd tussen de nazi's werd in april 1942 beslecht: de hele Nederlandse politie kwam toen in handen van de SS, ook in Maassluis. Wel blijven de bestuurlijke oorlogsjaren getekend door wederzijdse pes-

Al mijn Maassluise personages waren ook in andere plaatsen te vinden, zo ook het type Caspers

—Martin van Buuren

terijen en irritaties. De ruzie was ooit begonnen met een futiel 'vlag-incident' waarna de Duitsers de gemeente, ook na protesten van de nog aan het Nederlands recht hechtende burgemeester, een gigantische boete oplegde. Soms was er 'strijd' op bijna kinderlijk niveau, zoals het al dan niet ophangen van portretten van Hitler en NSB-leider Mussert.

Al het spitten en vorsen in archieven van Van Buuren brengt ook pijnlijk gênante rollen aan het licht. Zoals die van import-Maassluizenaar Rien van Splunter. Niet eens een NSB'er, wel psychiatrisch gestoord, een verrader met kapitale letters. De man was vaste bezoeker van Caspers op het politiebureau, gaf iedereen aan die hij fout achtte, ook zijn vrouw en stiefzoon.

Van Buuren relateert de gedachten dat Maassluis het centrum van het kwaad zou zijn geweest: „Al mijn Maassluise personages waren ook in andere plaatsen te vinden, zo ook het type Caspers. Er waren veel Caspers en dat wilde ik uitgebreid toelichten. Ik wilde vertellen dat het echt een psychiatrisch patiënt was en dat de Duitsers als officiële tactiek hadden om dit soort scrupuleuze malloten te gebruiken en in te zetten.” Hij bevestigt het beeld van twee boeken in één koft. „Aan de ene kant het feitelijke, wetenschappelijke verhaal, aan de andere kant een soort streekroman. Dat heb ik altijd gedaan, ook om het leesbaarder te maken. Maar alle geromantiseerd lijkende anekdotes met citaten zijn wel verantwoord, zijn letterlijk terug te vinden in de door mij opgespoorde processen-verbaal.”

SGRO

'Opvullen leemte in regionale historie'

De Nazificatie van Maassluis is geschreven door Martin van Buuren, emeritus hoogleraar moderne Franse letterkunde. Eerder werd hij in deze regio bekend door het boek *De afrekening*, waarin hij zich kritisch uitsprak over het ver-

zet. Zijn jongste boek is een uitgave van de Stichting Regionaal Geschiedkundig Onderzoek. Die SGRO gaf eerder het boekwerk *Kring 71* uit over de NSB in Westland, Midden-Delfland en Maassluis. Voorzitter/-uitgever Philip van den

Berg uit Maasland: „Wij vullen een leemte op in de regionale geschiedschrijving, niet alleen de goede maar ook de foute kanten.” Op stapel staat een boek over de omstreden Maaslandse (oorlogs)burgemeester Hendrik du Boeuff dat

volgend jaar uitkomt. Op vrijdag 17 april om 20.00 uur in de Maassluise bibliotheek en op 30 maart om 19.00 uur in Het Witte Kerkje spreekt Van Buuren over dit onderwerp. Van Buurens boek (29,80 euro) is te bestellen via srgo.nl